

Vykypěl, Bohumil

[Allan, Keith, ed. *The Oxford handbook of the history of linguistics*]

Linguistica Brunensia. 2014, vol. 62, iss. 1, pp. 153-154

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130134>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LITERATURA

- AIKHENVALD, Alexandra. 2004. *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press.
- Người Hmông ở Việt nam. The Hmong in Vietnam*. Hà Nội: Nhà xuất bản thông tấn/VNA Publishing House, 2005.
- NIEDERER, Barbara. 1998. *Les langues Hmong-Mjen (Miáo-Yáo). Phonologie historique*. München: Lincom Europa.
- RATLIFF, Martha. 2010. *Hmong-Mien language history*. (Pacific Linguistics 613). Canberra: The Australian National University.
- VẠN, Đặng Nghiêem et al. 2010. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoi: Thế Giới Publishers.

Příspěvek vzniknul díky grantu GAČR v rámci projektu P406/12/0655.

Michal Schwarz

Masarykova univerzita

schwarz@phil.muni.cz

Allan, Keith (ed.):

The Oxford Handbook of the History of Linguistics.

Oxford: Oxford University Press 2013. XXXV + 911 s. ISBN 978-0-19-958584-7.

Tento svazek ve svých 34 kapitolách přináší širokou paletu témat z historie jazykovědy, v úvodu (s. 1–12), ovšem ne v obsahu, rozříděnou editorem do šesti tematických částí. Nejdřív přicházejí kapitoly věnované lingvistice v „implicitním“ stavu a dotýkající se základů lidské komunikace: píše se v nich o historii a současnosti zkoumání vzniku lidského jazyka, o vynálezu písma a formě písemných systémů jako rudimentární analýze jazyka, o studiu gest a gestikulace a o zkoumání znakového jazyka. Pak čteme kapitoly o vývoji popisů zvukové stránky jazyka: o fonetických bádáních do počátku 20. století, o moderní fonetice, o studiu hláskových změn v 19. století, o „objevitelích“ pojmu foném a o studiu zvukového symbolismu. Nato přicházejí kapitoly o zkoumání jazyka v oblastech mimo evropskou civilizaci: ve východní Asii, v Indii a v semitských jazycích. Pak přijde na řadu i civilizace evropská a její jazykověda: antika, středověk, raný novověk, morfologie od starověku do dneška, univerzální gramatika v tomtéž období, americký deskriptivismus, Chomský, evropská jazykověda v 20. století a kognitivní gramatika. Další kapitoly popisují historii zkoumání jednotlivých oblastí jazyka: píše se v nich o lexikografii, ve třech kapitolách o popisu sémantiky z hledisek logicko-filozofického, lingvistického a kognitivního, o pragmatice a o textové lingvistice. Nakonec čtenář najde kapitoly o historicko-srovnávací a typologické jazykovědě, o sociolingvistice, o psycholingvistice, o translatoologii, o počítačové lingvistice, o korpusové lingvistice a filozofii jazyka.

Budeme-li historiografický svazek oxfordských lingvistických příruček chtít hodnotit, pak musíme přiznat, že vzbuzuje podobné rozpaky jako jiné tři recenzentem recenzova-

né oxfordské příručkové svazky (srov. Naše řeč 94, 2011, 87–89 a *Linguistica Brunensia* 59, 2011, 346–347 a 60, 2012, 283–284): motivace zařazení některých kapitol i samo řazení kapitol zůstávají zčásti nejasné; nacházíme lakuny tematické i faktografické, jakož i nedostatky týkající se sekundární literatury; málo jasné je, jakému typu čtenáře je vlastně kniha určena. Při celkovém přehlednutí pak recenzentovi přijdou na mysl dvě obecná pozoruhodná pozorování či skutečnosti, na něž se nejnovější oxfordský svazek zdá ukazovat. První je, že existuje patrný rozdíl mezi běžnou historiografií a lingvistickou historiografií. O běžných dějinách píšou ti, kdo se jich sami neúčastní; sice například politik může napsat o dějinách nějaké politické události, ale v běžné historiografii to přijde divné. Naopak v lingvistice, jak se zdá, nepřijde divné, že například o historii nějakého lingvistického směru píšou lidé patřící k tomuto směru. Zdá se, že s tímto obecným rozdílem pak koreluje i jeden rozdíl dílčí: zatímco v běžné historiografii je běžná kritika pramenů, v lingvistické historiografii je kritika pramenů věcí spíš neznámou. Druhým pozorováním pak je to, že – až na malé, více či méně náhodné výjimky – v recenzovaném svazku absentuje Ostblock (ten historický i ten dnešní „bývalý“), včetně minulosti zemí k němu příslušejících. Sice se v knize píše o dějinách lingvistiky v Indii (což je pochopitelné) nebo v Koreji (což je o něco méně pochopitelné), ale Ostblock, jak se zdá, zůstává pro lingvisty z Westblocku (toho historického i toho dnešního „bývalého“) stále slepou skvrnou.

Nakonec ještě na pozitivní notu sportovní doporučení kapitol umístivších se podle recenzenta na prvních třech místech:

Kapitola o Chomském (Robert Freidin: *Noam Chomsky's contribution to linguistics: A sketch*, s. 439–467): tím jak nedostatečně je napsána připomíná, jak je naléhavé konečně pojednat o Chomském právě skutečně historiograficky, bez polemického zaujetí příslušníka té nebo protivné skupiny.

Kapitola o novověkých počátcích moderních standardních jazyků (Andrew Linn: *Vernaculars and the idea of a standard language*, s. 359–374): přináší pěkný náčrt složitého tématu.

Kapitola o vzniku jazyka (Salikoko S. Mufwene: *The origins and the evolution of language*, s. 13–52): evoluční teorie a téma vzniku člověka obecně a jazyka konkrétně v této kapitole z evolucionistického stanoviska pěkně shrnuté jsou sice velmi málo užitečné pro každodenní život člověka obecně a pro každodenní život lingvisty konkrétně, ale právě o to přitažlivější jsou, zvláště pak pro někdejší čtenáře *Lovců mamutů*.

Bohumil Vykypěl

Ústav pro jazyk český AV ČR

vykypel@iach.cz